

М.М. ШИГУН*

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

А.А. ЖУРАВЕЛЬ**

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

Удосконалення податкових розрахунків в SAP для українських компаній

Забезпечуючи фіскальну функцію, податкові розрахунки є одним із ключових процесів в діяльності вітчизняних підприємств. Дослідження практики застосування сучасних програмних продуктів для автоматизації обліку показало, що навіть досить потужні системи підтримки прийняття рішень такі як SAP не можуть забезпечити легкість, оперативність та чіткість ведення бізнес-операцій з дотриманням історично сформованих податкових правих та процедур обліку. Розрахунки за ПДВ при цьому є найбільш трудомісткими, оскільки суттєво залежать від особливостей податкового законодавства кожної країни. У статті розкрито ключові напрями удосконалення процесу здійснення розрахунків за ПДВ з використанням системи SAP ERP. З урахуванням практичного досвіду, виокремлено основні труднощі у дотриманні нормативно-правових вимог вітчизняного законодавства при веденні обліку бізнес-операцій в SAP ERP. Розкрито особливості відслідковування першої події у пов'язаних із ПДВ операціях з відображенням облікових процедур на прикладі реалізації продукції, враховуючи технічні особливості інформаційної системи. Показано методологічні і технічні причини неможливості повної автоматизації відслідковування першої події, виходячи з практики діяльності вітчизняних підприємств. Викладено стандартний процес розрахунків за податковим кредитом з ПДВ у системі SAP ERP. Визначено, що наявні процедури не лише задовольняють вимоги чинного законодавства, але й забезпечують значну ефективність у швидкому досягненні коректних звітних показників. Задля розширення автоматизації процесу обліку надано обґрунтовані рекомендації, частина з яких реалізована в програмі SAP, зокрема, щодо масового створення облікових документів в системі та проставлення статусів для електронних податкових документів в окремих випадках, визначених чинним нормативно-правовим забезпеченням.

Ключові слова: облік ПДВ, розрахунки за ПДВ, перша подія, податковий кредит, нормативно-правове забезпечення, податковий документ, SAP ERP, системи підтримки прийняття рішень.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1\(91\)-83-89](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1(91)-83-89)

М.М. SHYHUN

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

A.A. ZHURAVEL

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

Improving of the Tax Calculations in SAP for Ukrainian Companies

Providing a fiscal function, tax calculations are one of the key processes in the activities of enterprises. A study of the practice of using modern software products for accounting automation showed that even powerful decision support systems such as SAP cannot provide ease, efficiency and clarity of conducting business operations in compliance with historically established tax laws and accounting procedures. At the same time, VAT calculations are the most laborious, since they significantly depend on the peculiarities of the tax legislation of each country. The article reveals the key directions for improving the process of making calculations for VAT using the SAP ERP system. Taking into account practical experience, the main difficulties in complying with the regulatory requirements of Ukrainian legislation in

* Шигун Марія Михайлівна, завідувач кафедри обліку і оподаткування Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (м. Київ), доктор економічних наук, професор.

ORCID 0000-0003-1660-9534

** Журавель Андрій Анатолійович, аспірант Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (м. Київ).

ORCID 0000-0001-6731-1637

accounting of business transactions in SAP ERP are highlighted. The features of tracking the first event in VAT-related transactions with the display of accounting procedures on the example of product sales were disclosed, taking into account the technical features of the information system. The methodological and technical reasons for the impossibility of full automation of tracking the first event were shown, based on the practice of Ukrainian enterprises. The standard process for calculating a tax credit for VAT in the SAP ERP system was outlined. It was determined that the existing procedures not only meet the requirements of the current legislation, but also provide significant efficiency in the rapid achievement of correct reporting indicators. To expand the automation of the accounting process, authors' substantiated recommendations were provided, some of which were implemented in the SAP program, in particular, the mass creation of accounting documents in the system and the assignment of status for electronic tax documents in individual cases determined by the current regulatory framework.

Keywords: VAT accounting, VAT calculations, first event, tax credit, regulatory support, tax document, SAP ERP, decision support systems.

Постановка проблеми. Податкові розрахунки – важливий інструмент, що забезпечує фіскальну функцію, та при цьому є одним із ключових процесів діяльності вітчизняних підприємств. Сучасні облікові системи характеризуються високим ступенем автоматизації процесів, проте дослідження практики застосування програмних продуктів показало, що навіть такі потужні системи підтримки прийняття рішень (далі – СППР) як SAP не можуть цілком забезпечити оперативність та чіткість облікової обробки бізнес-операцій з дотриманням встановлених правих та процедур. Розрахунки за податком на додану вартість (далі – ПДВ) при цьому є найбільш трудомісткими, оскільки суттєво залежать від особливостей податкового законодавства кожної країни.

Складність ведення обліку ПДВ в умовах використання вітчизняними компаніями програмних продуктів підтверджується наявною аналітикою Business Ombudsman Council [1, с. 11], згідно з якою лише за другу половину 2020 року підприємствами України було подано 586 скарг, більшість з яких стосуються податку на додану вартість. Облік та адміністрування останнього є по суті центральним процесом в діяльності компаній та потребує постійного контролю з боку бухгалтерів. Систематичне формування та вчасна реєстрація коректних податкових документів в базі податкових органів можливі завдяки використанню більш досконалих систем підтримки прийняття рішень.

У всесвітньо відомих СППР (SAP S/4HANA, Oracle, Microsoft Dynamics NAV) за багаторічний період їх використання зафіксовано найкращий досвід десятків тисяч компаній щодо побудови бізнес-процесів. Проте обліковим процесам, що обумовлені специфікою локального законодавства, часто приділяється недостатньо уваги з позиції зручності їх ведення в таких системах, особливо, якщо йдеться про розрахунки ПДВ за операціями з продажу та закупівлі, що становлять основну діяльність більшості компаній.

Зважаючи на значну поширеність SAP ERP серед великих вітчизняних підприємств («Роберт Бош ЛТД», «Водафон Ентерпрайз Юкрейн», «Філіпс Україна», «Інтертоп Україна», «Арселорміттал Кривий Ріг», «Фармацевтична фірма «Дарниця», «Фоззі груп», холдинг «ДТЕК мережі» та багато інших), важливо дослідити особливості розрахунків за ПДВ у цій СППР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розвиток інформаційних систем та його вплив на ведення господарських операцій постійно перебуває в полі зору вітчизняних науковців. Так, Д.В. Долбнєва та Т.І. Сподарик [2, с. 22-29] звертаючи увагу на глобалізовану інформатизацію, акцентують увагу на важливості інформаційних ресурсів та технологій у функціонуванні підприємства та швидкості й якості прийняття управлінських рішень. У своїй роботі дослідники аналізують загальні функціональні можливості поширених облікових систем в Україні, оминаючи увагою SAP та Oracle, які разом із продуктами IT Enterprise використовуються більшістю великих підприємств України та компаній з іноземним капіталом.

Л.Ф. Соколенко окреслює напрями модернізації системи бухгалтерського обліку, виходячи із поточного стану та проблем використання цифровізації при веденні господарських процесів [3, с. 101]. Окремі дослідники звертають увагу на розвиток бухгалтерського обліку в умовах все більшого поширення сучасних технологій, таких як штучний інтелект, хмарні сервіси, XBRL та блокчейн (А.А. Макурін [4, с. 53], Н.Л. Шишкова [5, с. 62]).

Більшість дослідників зауважує, що сучасні технологічні та інформаційні трансформації, суттєво впливаючи на систему бухгалтерського обліку, нашоухуються на юридичні, матеріально-технічні та компетентнісні обмеження. В цьому контексті чи не найбільші проблеми пов'язані з обліком ПДВ.

Так, Н.Г. Синютка своїм дослідженням намагається започаткувати «наукову дискусію щодо теоретико-методичних підходів діджитал-трансформації оподаткування – від сучасних методів та процедур до формату цифрового світу» [6, с. 100-106], обґрунтовуючи це тим, що історично сформовані податкові правила та процедури обліку не відповідають викликам сьогодення, а тому їх потрібно змінювати.

В цілях вирішення означених проблем обліку ПДВ з використанням SAP ERP, **метою цієї статті** є розкриття напрямів удосконалення здійснення розрахунків за ПДВ вітчизняними підприємствами з використанням СППР SAP ERP, зокрема, порядку відслідковування першої події у пов'язаних із ПДВ операціях, аналіз технологій прийняття податкового кредиту з ПДВ та формування рекомендацій щодо наявних процедур.

Виклад основного матеріалу. SAP ERP є однією з найбільш популярних облікових систем, продукти якої використовуються близько 440 000 клієнтами у 180 країнах світу. SAP – це універсальна облікова система, що в онлайн режимі обробляє інформацію та надає її користувачам для прийняття рішень. За свою історію ця СППР не раз удосконалювалась. На сьогодні ведення бізнесу в даній системі підтримується в тому числі завдяки машинному навчанню, інтернету речей (Internet of things) і передовим технологіям, серед яких і хмарні [7].

Не дивлячись на високий рівень технологічних можливостей SAP ERP, ця система як і будь-який програмний продукт, не позбавлена проблемних моментів при обліку бізнес-процесів, які можна поділити на дві категорії:

а) ті що носять глобальний характер, тобто можуть зустрічатись в усіх клієнтів SAP;

б) ті, що носять локальний характер і стосуються або окремих напрямів бізнесу (фармацевтика, страхування тощо) або ж країн.

Проблеми глобального характеру на практиці вирішуються досить швидко завдяки імплементації нової S-note, котра є частиною програмного коду, що офіційно поставляється компанією SAP [8, SAP Notes]. Такий код при впровадженні в окрему систему клієнта знаходить своє місце серед іншого вже

існуючого коду та вирішує конкретні проблеми або ж додає нову функціональну можливість, яка забезпечує стандартний процес у СППР.

Варто зазначити, що зазвичай представники бізнесу під стандартним процесом розуміють саме той, що історично склався на їх підприємстві, а тому часто проблеми, які озвучуються користувачами, насправді не є такими.

В практиці технічного обслуговування SAP, серед глобально значимих проблем зустрічались, наприклад, проблеми некоректного відображення собівартості товарів у паралельній груповій валюті (*використовується для формування консолідованої звітності*) в результаті виконання деяких операцій (наприклад, при декомплектації ростовок товарів) при застосуванні методу оцінки за середньозваженими цінами. І хоча таке викривлення собівартості можна поправити стандартними засобами переоцінки, на великих обсягах товарообігу це досить складно робити. Позаяк, в своїй документації [8] SAP застерігає про потенційні проблемні моменти при використанні середньозваженої ціни для обліку запасів.

Локальні проблеми в роботі SAP зустрічаються набагато частіше, та містять такі основні причини й приклади (табл. 1).

Таблиця 1

Причини локальних проблем в роботі програмного забезпечення SAP

Причини	Приклади
Необхідність ведення багатьох паралельних реєстрів обліку	В Україні при впровадженні системи SAP зазвичай потрібно «розпаралелювати» облік для формування звітних показників для податкового обліку, обліку за П(С)БО та МСФЗ. Як наслідок, кількість окремих програм та зусиль з боку консультантів та користувачів зростає. Це, в свою чергу, збільшує ризики виникнення помилок
Різноманітність нормативно-правового забезпечення у різних країнах	Процес обліку ПДВ: - в Україні однією з особливостей обліку є відслідковування першої події [9, ст. 187.1]; - в Казахстані має місце специфіка визначення об'єкта оподаткування, яким є оподатковуваний оборот та оподатковуваний імпорт [10, ст. 229]
Часті зміни нормативно-правового забезпечення	В Україні з 2014 року щороку змінюється законодавство щодо обліку та адміністрування ПДВ, зокрема щодо форми податкової накладної та порядку її заповнення [11, Закони України № 71-VIII від 28.12.2014 та № 1797-VIII від 21.12.2016 та № 466-IX від 16.01.2020 у їх редакціях; накази МФУ № 1307 від 31.12.2015, № 21 від 28.01.2016 та № 763 від 17.09.2018]
Недосконалість нормативно-правового забезпечення	Різний підхід до формування бухгалтерських та податкових документів в Україні. Відсутність чітких рекомендацій як правильно вести облік на підприємстві задля легкого формування звітних показників згідно П(С)БО, податкового обліку та МСФЗ. Відсутність чітких рекомендацій, як правильно формувати звітні та податкові показники при виборі методу обліку запасів за середньозваженою ціною, в результаті чого, фірми-ртейлери змушені дублювати партійний облік у своїй обліковій системі.
Необхідність виконання законодавчих вимог в рамках стандартизованих рішень глобальних компаній	Часто великі компанії (концерни) товарообіг «залишають» в одній обліковій системі, а загальний бухгалтерський облік – в іншій. Хоч ці системи й інтегровані, але в такому випадку постає проблема оперативного формування податкових документів, зокрема, через ускладненість відслідковування першої події [9, ст. 187.1]

Джерело: авторська розробка на основі власних досліджень та [9-11].

Пошук шляхів удосконалення обліку ПДВ при роботі із програмним продуктом SAP, пов'язаний з дослідженням ключових процедур обліку та адміністрування розрахунків за ПДВ, що розглянуті нижче.

Відслідковування першої події в пов'язаних із ПДВ операціях.

Згідно ст. 187 п. 1 Податкового кодексу України (далі – ПКУ), «датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, ... що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця... платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню ...;

б) дата відвантаження товарів, ... а для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку» [9].

З цього слідує, що облікова система повинна «розуміти», яка із операцій при розрахунках із контрагентом є релевантною для формування зобов'язання з ПДВ або ж прийняття податкового кредиту за ПДВ та коректно формувати бухгалтерські проведення щодо кожної окремої бізнес-операції. Власне і одне й інше є значною проблемою для SAP в контексті забезпечення вимог українського законодавства. Не дивлячись на те, що стандартом

програми передбачений аналіз розрахунків із дебіторами та кредиторами задля визначення суми авансів/заборгованості на кінець звітного періоду, ст. 187.1 ПКУ фактично зобов'язує підприємства детально працювати чи не з кожною окремою транзакцією.

Так, при реалізації продукції, формування дебіторської заборгованості та проведення платежів в рамках одного договору технічно ніяк не пов'язані між собою до моменту «вирівнювання» (clearing procedure) – особливої операції в SAP, що на технічному рівні дозволяє чітко співвідносити дебетові та кредитові позиції окремих бухгалтерських рахунків.

При надходженні платежу від бізнес-партнера по банківській виписці, бухгалтер самостійно визначає, чи є цей платіж авансом чи постоплатою, бухгалтерські проведення яких відрізняються (операції 1.3 та 2.1 таблиці 2). Варто зауважити, що без додаткових розробок проведення передоплати (операція 2.1 таблиці 2) не гарантує того, що система заборонить створити податкову накладну на відвантаження (операція 2.3 таблиці 2), яке відбулось пізніше, у разі, якщо таке відвантаження не вирівняне із документом авансу (операція 2.4 таблиці 2).

Таблиця 2

Операція вирівнювання у розрахунках із контрагентами при реалізації продукції

Перша подія – відвантаження товару					
№	Дата	Опис	Індикатор Дт/Кт	Бухгалтерський рахунок	Сума, грн.
1.1	24.02.20XX	Відвантаження товару	Дт	361	1200.00
			Кт	702	1000.00-
			Кт	6432	200.00-
1.2	24.02.20XX	Формування податкової накладної	Дт	6432	200.00
			Кт	641/ПДВ	200.00-
1.3	28.02.20XX	Надходження оплати	Дт	311	1200.00
			Кт	361	1200.00-
1.4	28.02.20XX	Операція вирівнювання	Дт	361	1200.00
			Кт*	361	1200.00-
<i>Кт* - методом червоного сторно, щоб не завищувати обороти</i>					
Перша подія – надходження коштів					
2.1	20.02.20XX	Надходження попередньої оплати	Дт	311	1200.00
			Кт	681	1200.00
			Дт	6431	200.00
			Кт	6432	200.00-
2.2	20.02.20XX	Формування податкової накладної	Дт	6432	200.00
			Кт	641/ПДВ	200.00-
2.3	24.02.20XX	Відвантаження товару	Дт	361	1200.00
			Кт	702	1000.00-
			Кт	6432	200.00-
2.4	24.02.20XX	Операція вирівнювання	Дт	681	1200.00
			Кт	361	1200.00-
			Дт	6432	200.00
			Кт	6431	200.00-

Джерело: розробка авторів на основі діючої методології обліку та з урахуванням технічних особливостей SAP [8].

І якщо при реалізації продукції підприємство-продавець самостійно визначає першу подію і відповідно контролює формування податкових документів, то при купівлі товарів/послуг ініціатива також походить від продавця, яким є інший суб'єкт.

Одними із найскладніших операцій є операції придбання послуг оренди, для яких перша подія на практиці формується не лише в розрізі договору, але й в розрізі типу операції: послуги оренди, комунальні, маркетингові та інші послуги. В одному акті виконаних робіт можуть перелічуватися декілька типів послуг, до кожної з яких може існувати аванс (що повністю, або частково покриває суму кредиторської заборгованості за певну позицію згідно акту). Як наслідок, бухгалтер повинен перевірити кожен окремий документ, щоб впевнитись, що всі виписані вендором податкові накладні можна прийняти в податковий кредит за ПДВ. Варто додати, що у кожного контрагента формуються свої особливості щодо формування податкових документів (в рамках чинного законодавства). Вказана проблема потребує окремого дослідження з метою формування рекомендацій щодо зміни податкового законодавства України та «стандартизації» обліку розрахунків з ПДВ при наданні/отриманні послуг оренди.

Для уникнення помилок при веденні розрахунків за ПДВ в SAP існує ряд вбудованих технічних «запобіжників», зокрема:

- неможливість двічі створити податковий документ до одного й того ж базового документу (видаткова накладна чи авансовий платіж);

- система сповіщень щодо неспівпадіння даних у документі кредиторської заборгованості із вхідним XML-документом від контрагента із єдиного реєстру податкових накладних;

- вирівнювання бухгалтерських рахунків непідтвердженого ПДВ (643, 644) за обраними критеріями (контрагент/договір/звітний період/сума).

Позаяк, перша подія визначається безпосередньо бухгалтерами і альтернативи цьому не існує, що обумовлено двома основними чинниками:

- *технічним* – в SAP потрібно працювати з окремими позиціями, а не із загальними оборотами в розрізі аналітик. Тобто обліковуючи розрахунки з контрагентами, потрібно співвідносити кожен документ із певним(и) іншим(и);

- *методологічним* – існує безліч ситуацій, за яких автоматизувати визначення першої події в програмі неможливо.

Враховуючи наведені вище причини (технічна та методологічна), важко розробити всеохоплюючий алгоритм в SAP, що безпомилково визначав би першу подію при розрахунках за ПДВ. Позаяк, в тих випадках, де результат очевидний, рекомендуємо максимально автоматизувати процес, що дозволить швидше обробляти інформацію, а отже і приймати важливі для бізнесу рішення.

Прийняття податкового кредиту. Стандартний процес обліку розрахунків за ПДВ в частині

податкового кредиту в SAP реалізований таким чином, що щодня із бази податкових органів завантажуються електронні податкові документи. В окремій транзакції (*тут* – програми), бухгалтер має змогу співвідносити податкові документи із базовими документами (авансовими платежами та актами), в результаті чого формується попередньо зареєстрований податковий документ. Попередньо зареєстрований, або в термінології SAP «запаркований» (parked), означає, що цей документ не вносить зміни до журналу операцій, тобто не впливає на обороти бухгалтерських рахунків, але при цьому містить всю необхідну інформацію для майбутніх проведення.

Як тільки отримано статус «зареєстровано», бухгалтер впевнений, що можна провести попередньо зареєстрований документ в обліку, тобто сформувати за ним бухгалтерські проведення. Якщо ж статус документу довго не змінюється – це є сигналом, що відповідальному користувачу потрібно детально проаналізувати зміст документу і за потреби відкоригувати його дані. Найчастішою причиною такого коригування є невідповідність сум бази чи ПДВ на 0.01 грн, що пов'язано із різною логікою заокруглень в облікових системах підприємства та контрагентів, зареєстрованих у податковому органі.

При співвіднесенні електронних податкових документів із базовими, в SAP існує ряд запобіжників, що унеможливають виникнення помилок в результаті дії людського чиннику. В окремих випадках бухгалтер має змогу виконати співвіднесення лише після коректного вирівнювання документів вендора в системі. Прикладом такої ситуації може бути випадок, коли акт на певну суму перевищує попередньо отриманий аванс і, відповідно на дату акту контрагентом сформовано податкову накладну на суму різниці між цим актом та одержаним авансом.

На наш погляд, така процедура роботи задовольняє методологічні та законодавчі вимоги щодо обліку податкового кредиту з ПДВ, дозволяє уникати людських помилок та вимагає більш детального контролю розрахунків з кредиторами з боку бухгалтерів. Проте, на великих масивах даних, що особливо характерні для ритейл-компаній, процес видається більш складним, а кількість особливих практичних випадків значно зростає. У зв'язку з цим, нами було запропоновано ряд покращень для SAP (як у вигляді «інцидентів», так і у вигляді повідомлень на SAP JAM [12]), які доповнюють та покращують стандартний функціонал, зокрема:

- а) масове створення в SAP попередньо зареєстрованих податкових документів, якщо при програмному аналізі у них із електронними податковими документами співпадають такі ознаки:

- ПН контрагента;
- загальна сума ПДВ (з урахуванням знаку);
- загальна сума податкової бази (з урахуванням знаку);
- дата операції.

Така можливість надається SAP із лютого 2021 року та дозволяє економити близько 50-80 людино-годин щомісяця при обсязі вхідних податкових документів у 1000-1500 одиниць;

б) можливість створення декількох попередньо зареєстрованих податкових документів в SAP у випадку, якщо одному базовому документу в обліковій системі відповідає декілька електронних документів із бази податкового органу. При цьому, повинні залишатися актуальними існуючі запобіжники, зокрема:

– перевірка сум ПДВ та податкової бази у електронних документах та у базових документах SAP;

– перевірка приналежності співвідношуваних документів до одного контрагента та однієї дати.

До грудня 2020 року, в таких випадках бухгалтер був змушений вручну створювати попередньо зареєстровані податкові документи (з урахуванням технічних вимог до них) і в окремій транзакції співвідносити ці документи з XML-файлами, а не з базовими документами.

в) можливість проставляти статуси деяким електронним податковим документам. Серед таких статусів для XML-файлів доцільно вести зокрема наступні:

– «нульові РК», у випадку, коли контрагент формує коригуючий податковий документ на зміну номенклатури (але не сум) [13, категорія 101.15], а тому бухгалтерський документ з проводками в системі не буде створено;

– «помилкові», у випадку, коли контрагент помилково формує податковий документ, а тому з позиції фірми-покупця не маємо права приймати його до обліку як податковий кредит з ПДВ [9, ст. 198.1, 201.10, 44.1];

– «відстрочені», у випадку, коли бухгалтер приймає рішення відкласти прийняття до обліку податкового кредиту з ПДВ по цьому податковому документу на наступні звітні періоди [9, ст. 198.6].

З грудня 2020 року SAP надає можливість налаштовувати власні статуси залежно від побажань бухгалтерії та проставляти їх XML-файлам податкових документів. Це дозволяє зокрема:

– уникати повторного аналізу кожного такого документу при формуванні щомісячної податкової звітності;

– формувати список податкових документів, що були позначені користувачами як помилкові, або ж як нульові розрахунки коригування.

Разом з тим, в роботі такого функціоналу рекомендуємо програмно врахувати положення чинного законодавства. Наприклад, унеможливити проставлення статусу «нульова РК» для документів, що не є такими, або ж статусу «відстрочені» для розрахунків коригування, що складені до раніше прийнятих податкових накладних та коригують податковий кредит з ПДВ у бік зменшення, адже згідно ст. 192.1.1 ПКУ підприємство зобов'язане відобразити такі документи у поточному звітному місяці [9].

Перелічені вище проблемні питання при роботі із розрахунками за ПДВ у SAP ERP є не виключними. Досить складними і водночас цікавими для подальших досліджень є процеси, пов'язані з обліком розрахунків за ПДВ при роздрібних продажах, що супроводжуються формуванням великих зведених податкових документів із типом причини 11 та 15 [14].

Висновки. Незважаючи на швидкий розвиток інформаційних технологій, супровід деяких процесів обліку в сучасних СППР, зокрема і в SAP ERP, все ще залишається не позбавленим невирішених питань, внаслідок особливих вимог вітчизняного податкового законодавства. Ключовою причиною цього факту є складність, змінюваність, а іноді й недосконалість нормативно-правового забезпечення. У випадку міжнародних компаній часто додається ще й фактор суворої стандартизації бізнес-процесів для усіх філій, що обліковують процеси в єдиній інформаційній системі.

З огляду на наявні причини, облік ПДВ потребує найвищої уваги як користувачів, так і розробників. Для користувачів SAP надає широкі можливості детальної бухгалтерської обробки розрахунків із контрагентами та вести облік розрахунків за ПДВ, що при відповідальному підході забезпечує швидке формування звітних показників. Разом з тим, розробникам програмних продуктів SAP рекомендовано автоматизувати ті процеси, що легко піддаються алгоритмуванню, та удосконалювати поточний функціонал СППР, враховуючи як методологію бухгалтерського обліку та діюче нормативно-правове забезпечення, так і практичний досвід.

Незалежно від того, яка облікова система може застосовуватися підприємствами, генеза складності обліку розрахунків за ПДВ полягає переважно в «правилах», за якими цей облік повинен вестись. Така ситуація вимагає подальших досліджень в зазначеному напрямі.

4 Список використаних джерел

1. Квартальний звіт ради бізнес-омбудсмена (Жовтень-Грудень 2020). *Business Ombudsman Council*. 2021. С. 96. URL: https://boi.org.ua/files/lm/y6/4q_20_ua21.pdf
2. Долбнева Д. В., Сподарик Т. І. Стан та перспективи використання комп'ютерних технологій в обліково-аналітичній роботі вітчизняних підприємств. *Облік і фінанси*. 2020. № 3(89). С. 22-29. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-22-29](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-22-29)
3. Соколенко Л. Ф. Цифровізація як вектор розвитку економічних систем та модернізації системи бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси*. 2019. № 3(85). С. 40-48. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3\(85\)-40-48](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3(85)-40-48)
4. Макурін А. А. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій. *Облік і фінанси*. 2020.

№ 1(87). С. 52-58. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-52-58](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-52-58)

5. Шишкова Н. Л. Перспективи впровадження блокчейну в бухгалтерському обліку. *Облік і фінанси*. 2018. № 2(80). С. 61-68.

6. Синютка Н. Г. Трансформація оподаткування та податкових процедур в інформаційному суспільстві: теоретичний концепт. *Облік і фінанси*. 2019. № 3(85). С. 100-106. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3\(85\)-100-106](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3(85)-100-106)

7. Офіційний вебсайт SAP. URL: <https://www.sap.com/>

8. SAP Хелп портал [Електронний ресурс SAP]. URL: <https://help.sap.com>

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

10. Кодекс Республіки Казахстан від 10.12.2008 р. № 99-IV «Про податки та інші обов'язкові платежі в бюджет (Податковий кодекс)». URL: <http://kgd.gov.kz/ru/content/nalogovyy-kodeks-rk>

11. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

12. SAP JAM. Advisory Council for FI/LO localization, official WEB-site. URL: <https://jam4.sapjam.com/home>

13. ДФС. Інформаційно довідковий департамент ДФС: Загальнодоступний інформаційний ресурс. Категорія 101 (ПДВ). URL: <http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques>

14. Порядок заповнення податкової накладної: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2015 р. № 1307. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/66323.html>

4 References

1. Business Ombudsman Council. (2021). *Квартальний звіт ради бізнес-омбудсмена (Zhovtenj-Ghrudenj 2020)* [Quarterly report of business ombudsman council (October-December 2020)]. Retrieved from https://boi.org.ua/files/lm/y6/4q_20_ua21.pdf

2. Dolbneva, D. V., Spodaryk, T. I. (2020). Stan ta perspektyvy vykorystannja kompjuternykh tekhnologij v oblikovo-analitychnij roboti vitchyznjanykh pidpryjemstv [State and Prospects of Using Computer Technologies in Accounting and Analytical Work of Ukrainian Enterprises]. *Oblik i finansy*, 3(89), 22-29. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-22-29](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-22-29)

3. Sokolenko, L. F. (2019). Cyfrovizacija jak vektor rozvytku ekonomichnykh system ta modernizaciji systemy bukhghaltersjkoqho obliku [Digitalization as a Vector of Economic Systems Development & Accounting System Modernization]. *Oblik i finansy*,

3(85), 40-48. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3\(85\)-40-48](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3(85)-40-48)

4. Makurin, A. A. (2020). Rozvytok bukhghaltersjkoqho obliku v umovakh vprovadzhenja suchasnykh informacijnykh tekhnologij [Development of Accounting in the Conditions of Introduction of Modern Information Technologies]. *Oblik i finansy*, 1(87), 52-58. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-52-58](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-52-58)

5. Shyshkova, N. L. (2018). Perspektyvy vprovadzhenja blokchejnu v bukhghaltersjkoqmu obliku [Prospects for the Implementation of Blockchain in Accounting]. *Oblik i finansy*, 2(80), 61-68.

6. Synjutka, N. Gh. (2019). Transformacija opodatkuvannja ta podatkovykh procedur v informacijnomu suspiljstvi: teoretychnyj koncept [Transformation of Taxation and Tax Procedures in the Information Society: Theoretical Concept]. *Oblik i finansy*, 3(85), 100-106. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3\(85\)-100-106](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3(85)-100-106)

7. SAP. Official website. Retrieved from <https://www.sap.com/>

8. SAP. SAP Help portal (Web-resource of SAP). Retrieved from <https://help.sap.com>

9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). Podatkovyj kodeks Ukrainy [The Tax Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

10. Ministerstvo finansov respubliky Kazakhstan (2017). Kodeks Respubliky Kazakhstan vid 10 ghrudnja 2008 roku № 99-IV "Pro podatky ta inshi obov'jazkovi platezhi v bjudzhet (Podatkovyj kodeks)" [Code of the Republic of Kazakhstan dated December 10, 2008 № 99-IV On taxes and other obligatory payments to the budget (Tax Code)]. Retrieved from <http://kgd.gov.kz/ru/content/nalogovyy-kodeks-rk>

11. Verkhovna Rada of Ukraine. Oficijnyj vebportal parlamentu Ukrajiny. Zakonodavstvo Ukrajiny [Official web portal of the Parliament of Ukraine. Legislation of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

12. SAP JAM. Ukrainian Advisory Council for FI/LO localization. Retrieved from <https://jam4.sapjam.com/home>

13. State Fiscal Service of Ukraine. Informacijno dovidkovyj departament DPS: Zagaljniodostupnyj informacijnyj resurs. Kateghorija 101 (PDV) [SFS Information and Reference Department: Public information resource. Category 101 (VAT)]. Retrieved from <http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques>

14. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2015). Porjadok zapovnennja podatkovoji nakladnoji: zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31 ghrudnja 2015 r. #1307 [Procedure for filling in the tax invoice: approved by the order of Ministry of Finance of Ukraine in December 31, 2015 № 1307]. Retrieved from <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/66323.html>